

מסורת הש"ס

(א) ת"כ פ' שמעי, (ב) נפתרוי חספא לאי ומפרש דלשון יון הוא ע"ש; (ג) זצ"ק סה"; (ד) נדה כב; (ה) לקמן קלה; נישמות ע' עד; נדה כב; (ו) (מס' כלה), (ז) ויקרא לא; (ח) לעיל טו, טז וזכרם מט;

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מרי וכו' אפי' ליקח יפת מואר;

לעיו רש"י

פיטראל פ' פייטראל; סמלון (רחמתי-חזה); צינגלי"א חבק (רצועת-טון לסוס וכיו"ב); ליצא"ל פ' לוינו"ל; חוט פשתן, חבל דק.

מוסף רש"י

חבק. צינגלא לאסור זו סוס (ועליו נ. וראת רש"י וזה נח). מופנה מצד אחד. גזירה שזו שאני מופה משני צדדים אלף מלך אחד למדין. ממנה אם אין להשיב. אלף אם יש להשיב משנין (דקמן קלא).

רבינו חננאל

קילקלי. מלשון יין הוא, והוא עשוי בגד נמשיער של צדו והוא קשה עשוי להצניעו תחת הכרים והכסתות. חבקים, כסוי הכסאות. (ת"ל) [כתוב] או בגד או עור או שק אין לו אלאן שק בלבד מנין לרבות הקילקלי וחבק ת"ל או שק. פי' מרבין להו מאו כלומר היה ליה למימר שק, או דכתב רחמנא חרי לרבווי קילקלי וחבק. יכול שאני מרבה חבקים ומשיחין וטטמא, ת"ל שק מה שק טורי ואריג אף כל טווי ואריג. חרי הוא אומר במת כל מעשה עזים, יכול שאני מרבה חבלין ומשיחין, דין הוא טימא בשרץ טימא במת כו'. ודחינן ואם היקל בטומאת שרץ שהיא קלה, פי' טומאת שרץ קלה היא שהיא טומאת ערב, אבל טומאת מת חמורה היא שהיא טומאת שבעה לא נתרבה, ת"ל (אז) בגד וערי בגד ועור לג"ש, ואמר בגד ועור בשרץ, ונאמר בגד ועור במת. פי' דין ג"ש, ב' פסוקים כל פסוק ופסוק בטומאת שרץ שהיא קלה, דין שמפורש באחד מהן בגד ועור לג"ש, ואמר בגד ועור בשרץ, ונאמר בגד ועור בשרץ בגד ועור במת. וצריכין להיות אילו בגד ועור מופנים בשני פסוקים, שאם הן בפסוק אחד יתירין כגון שלמדו טומאת בגד ועור בשרץ משכבת זרע ונמצא בגד ועור האמור בשרץ מופנה, כגון זה למידן, ואם יש פירכא משיבין ופורכין. ואם הן אילו פסוקים בגד ועור יתירין בשרץ ובמת למידין במת מן השרץ שהו טמאין במת דבר אבא מונב הסוס מונב הפרה כשם שטמאין בשרץ ואין משיבין, ואע"ג דאיכא למפרך, ואם ריבה בטומאת שרץ שהיא מרובה, פי' טומאת שרץ (נותנת) [נותנת] בשמונה שרצים, נרבה טומאת מת שהיא מועטת שאינה אלא במת בלבד. ואוקימנא כיון שהן מופנה משני צדדין, למידין ואין משיבין. אילו הדברים הלכה למשה מסיני להירש כענין הזה מסורת בירי חכמים.

כלי כלי. צשרצים כתיב כל כלי אשר יעשה מלאכה וגו'. ומגופיה דקרא דשרצים לא מצי יליף דאשר יעשה מלאכה לאו כלי תכשיט משמע: שק. הוא עשוי מנוצה של עזים שאף על פי שאינו אריג אלא קלע קטן עשה מנוצה של עזים לתלות בו בתי נפש לצואר בחו

כלי כלי מהתם: מוסף ע"ש על הבגד שטמא משום אריג: אטו בגד לאו אריג הוא הכי קאמר מוסף שק על הבגד אף על פי שאינו אריג טמא למאי חזי אמר רבי יוחנן שכן עני קולע שלש נימין ותולה בצואר בתו ⁽⁶⁾תנו רבנן ישק אין לי אלא שק במניין לרבות את הקילקלי ואת החבק ת"ל או שק יכול שאני מרבה את החבלים ואת המשיחות ת"ל שק מה שק טווי ואריג אף כל טווי ואריג הרי הוא אומר במת ²וכל כלי עור וכל מעשה עזים וגו' תתחטאו לרבות הקילקלי ואת החבק יכול שאני מרבה את החבלים ואת המשיחות ודין הוא טימא בשרץ וטימא במת מה כשטימא בשרץ לא טימא אלא טווי ואריג אף כשטימא במת לא טימא אלא טווי ואריג הן אם היקל בטמא שרץ שהיא קלה נקיל בטומאת המת שהיא חמורה תלמוד לומר בגד ועור בגד ועור לגזירה שזה נאמר ¹בגד ועור בשרץ ונאמר ²בגד ועור במת מה בגד ועור האמור בשרץ לא טימא אלא טווי ואריג אף בגד ועור האמור במת לא טימא אלא טווי ואריג ומה

במניין לרבות את הקילקלי והחבק. ואם תאמר^א והא לא מיטלטל מלא וריקן ואי משום דאפשר לקפלה^ב אם אינו עשוי לכך לאו כלום הוא כדאמר לקמן [טו.] גבי קב הקיטע^ג דאע"ג דיש לו בית קיבול לראש שוקו אם אינו עשוי לקבל טהור^ד וי"ל דהני נמי לשם כל לורכן הן עשויין מתחלה^ה אך קשה לעיל פ' במה מדליקין (דף כו. וסס) מפיק דבר הצא מן העזים דמטמא צשרצים מאו צגד וקילקלי וחבק צלין מן העזים ומפיק להן הצא מאו שק וע"ק דהתם מרבה לנוצה של עזים לג' על ג' ואילו שק שיעורו צד' ואומר ר"י דמרי גויני נוצה של עזים הוו והתם מיירי [צדקה] שעזים ממנה צגדים חשונים והלכך איתרבו לשלשה על שלשה כמו שאר צגדים והכא מיירי צנוזה גסה שממנה עושין קילקלי וחבק וחבלים ומשיחות ושק: **שמע מינה לאפנויי**. הקשה ה"ר אליעזר ממין יכיון דאיתקש שרץ ומת לשכבת זרע א"כ ג"ש צדגד ועור ליל^א דכל מה שיהיה צמת נימן צשכבת זרע וכל מה שיהיה צשכבת זרע יתן צשכך וכן להפך^ב דהא קי"ל^ג דבר הצא מן ההיקש חוזר ומלמד צהיקש^ד מן הן הקדשים: **בידרי** הרהור מה יצאנו. וא"ת והא אפילו (א) יפת מואר הותרה להם וי"ל דמכל מקום שייך צה איסור כדאמרין (קדושין דף כג.) ומשקת צה ולא צמצמה: ובמזך

בגד ועור האמור במת טמא כל מעשה עזים אף בגד ועור האמור בשרץ טמא כל מעשה עזים אין לי אלא דבר הבא מן העזים ימניין לרבות דבר הבא מונב הסוס ומונב הפרה תלמוד לומר או שק והא אפיקתיה לקילקלי וחבק הני מילי מקמי דליתיה ג"ש השתא דאתי גזירה שוה אייתור ליה ואין לי אלא בשרץ בטומאת מת מניין ודין הוא טימא במת וטימא בשרץ מה כשטימא בשרץ עשה דבר הבא מונב הסוס ומונב הפרה כמעשה עזים אף כשטימא במת עשה דבר הבא מונב הסוס ומונב הפרה כמעשה עזים הן אם הרבה בטומאת ערב שהיא מרובה נרבה בטומאת שבעה שהיא מועטת תלמוד לומר בגד ועור בגד ועור לגזירה שוה נאמר בגד ועור בשרץ ונאמר בגד ועור במת מה בגד ועור האמור בשרץ עשה דבר הבא מונב הסוס ומונב הפרה כמעשה עזים אף בגד ועור האמור במת עשה דבר הבא מונב הסוס ומונב הפרה כמעשה עזים ומופנה דאי לאו מופנה איכא למיפרך מה לשרץ שכן מטמא בכעדרשה^א לאי אפנויי מופנ^ב מכדי שרץ איתקש לשכבת זרע דכתיב ³איש אשר תצא ממנו שכבת זרע וסמך ליה ⁴איש אשר יגע בכל שרץ וכתיב ביה בשכבת זרע ⁵וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע בגד ועור דכתב רחמנא בשרץ למה לי שמע מינה לאפנויי ואכתיו מופנה מצד אחד הוא הניחא למאן דאמר ⁷מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין אלא למאן דאמר ⁶למידין ומשיבין מאי איכא למימר דמת גמי אפנויי מופנה מכדי מת איתקש לשכבת זרע דכתיב ³הוא נפש או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע וכל בגד וכל עור בגד ועור דכתב רחמנא במת למה לי ש"מ לאפנויי: ⁶ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצערדה וצמיד טבעת עגיל וכומז א"ר אלעזר ⁶עגיל זה דפוס של דדין כומז זה דפוס של בית הרחם אמר רב יוסף א' הכי היינו דמתרגמינן מחוך דבר המביא לידי גיחוך אמר ליה רבה מגופיה דקרא ש"מ כומז כאן מקום זימה: ⁷ויקצוף משה על פקודי החיל אמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה אמר להן משה לישראל שמא חזרתם לקלקולכם הראשון אמרו לו ⁸לא נפקד ממנו איש אמר להן אם כן כפרה למה אמרו לו אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו מיד ונקרב את קרבן ה' תנא רבי רבי ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה מפני שזנו

למימר. הרי יש להשיב שכן מטמא בכעדרשה: והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תלא ממנו שכבת זרע: **דפוס של דדין**. שמונחות צו: **גיחוך**. ליצנות: **לקלקולכם**. של מעשה שטים לנוות את צנות מואצ שמא כך עשיתם צמידן לכך אתם צריכין קרבן: לא נפקד. לא נחסר מדת יהודית:

שזנו

מצד אחד לו' ישמעאל למידין ואין משיבין לרבנן למידין ומשיבין. אמר להם משה לישראל שמא חזרתם לקלקולכם הראשון. אמרו לו לא נפקד ממנו איש. במס' יבמות בפרק הבא על יבמתו [דף טז] אמרו, ור' שמעון לא נפקד ממנו איש לעבירה. ולדבר זה נזכרנו בהם בתשובה זו.

במה אשה פרק ששי שבת

סד.

עין משפט ונר מצוה

נח א ב ג ד מיי פ"א
מחל' כלים הלכה יז:

תורה אור השלם

1 וכל אשר יפל עליו מהם במתהו יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים יובא וטמא עד הערב וטהר. ויקרא לא לב 2 וכל בגד וכל כלי עור וכל מעשה עזים וכל כלי עץ תתקטא.

במדבר לא כ 3 איש איש מזרע אהרן והוא צרות או צב פקדשים לא יאכל עד אשר יטהר והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר יובא וטמא עד שבת וזרע: ויקרא כב ד 4 או איש אשר יגע בכל שרץ אשר יטמא לו או באדם אשר יטמא לו כל טמאהו. ויקרא כב ה 5 וכל בגד וכל עור אשר יקרה עליו שבת וזרע ובסם במים וקטא עד הערב: ויקרא טו יז 6 ונקרב את קרבן יי איש אשר מצא כלי זקב והוא אצערדה וצמיד טבעת עגיל ובזמן לכפר על נפשתינו לפניי: במדבר לא ג 7 ויקח משה על פקודי ה'הל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא במדבר לא יד 8 ואמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש: במדבר לא מט

מוסף תוספות

א. הידן טמאים. מוס' ה"לש"ט. ב. ולהשים בהם שום דבר, מ"מ. מוס' ה"לש"ט. ג. ואם יש לו בית קיבול כתיבתן טמא, משמע דאם אין לו בית קבול כתיבתן. מוס' ה"לש"ט. ד. אלא אם ע"פ שבת קיבול שלו עשוי ודאוי להניח בתוכו שום דבר לא חשיב בית קיבול כיון שאינו עשוי לכך, והכא נמי קילקי וחבק אינו עשוי ליתן בתוכו שום דבר אלא לצורך הסוס בלבד. מוס' ה"לש"ט. ה. אבל קב הקיטע אינו עשוי אלא להנחת הרגל בלבד. מוס' ה"לש"ט. ו. מהשתא. מוס' ה"לש"ט. ז. יליף שבת זרע במת והדר נילף מת מיניה. מוס' ה"לש"ט. ח. כיון דכתיב או שק בשרץ לרבות דבר הבא מונב הסוס ומונב הפרה מילא נתרבה אף לש"י. וכיון שנתרבה בש"י מילא שמע"י למת, ומיעוטא דחבליים נמי דאורי משק מיהא גמר, וכן גמי איכא למיגמר שרץ ממת לענין קלי וחבק דהא איתקש תרוייהו לש"י. נמשך. ו. בכל התורה כולה. מוס' ה"לש"ט.

רב נסים גאון

הניחא למאן [דאמר] מופנה מצד א' למידין ואין משיבין, אלא למאן דאמר למידין ומשיבין מאי איכא למימר. מחלוקת בין ר' ישמעאל ורבנן, ועיקר דילה במס' נדה בפרק המפלות [דף כג] אמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' כל גזירה שוה לא שאינה מופנה כל עיקר אין למידין ממנה, מופנה